

SOHBETLERDE İLK HAZIRLIK

Soru: Büyüklerin sohbet meclislerinden âzamî derecede istifade edebilmek için ne tür kalbî ve ruhî hazırlıklar gerekir?

Bu meseleyi birkaç açıdan ele alabiliriz:

1. Soruda bahsi geçen kutlu zatların sohbetlerinden istifade edebilmek için önce o şahsa güven ve itimadın tam olması gerekir. Aksi hâlde büyüklük psikozlarıyla, kibir, gurur ve çalım içinde ve herkese, her şeye tepeden bakarak sohbe-
te katılmakla insan hiçbir şey elde edemez. Hatta “Vakit kay-
bı olacak ama ne yapayım, falanı kıramadım...” şeklindeki
düşüncelerle iştirak edilen bir sohbetten insanın istifade et-
mesi mümkün değildir.

Evet, Kur’ân bu küllî hakikati anlatırken diyor ki: “Yer-
yüzünde haksız yere böbürleneni âyetlerimden uzaklaştı-
racağım.”⁷⁵ Evet, yeryüzüne sağanak sağanak, Allah’ın var-
lığıyla, birliğiyle alâkalı âyetler akıverse, kibirlenen, böbürlenenlerin bunlardan istifade etmesine imkân yoktur. Bir yerde Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) de, “Kalbinde
zerre kadar kibir olan kimse Cennet’e giremez.”⁷⁶ buyurarak bu hakikate parmak basar. Evet, kibir ve gururla âlûde bir insanın, yani Allah’a ait “izar” ve “ridayı” kendine aitmiş gibi kullanan bir kişinin imana uyanması, imanî hakikatlerden

⁷⁵ A’râf sûresi, 7/146.

⁷⁶ Müslim, îmân 147; Tirmizi, birr 61.

istifade edebilmesi imkânsızdır. Zira Allah'a ait azamet ve kibriya gerçeği, asliyetinin gereği olarak, zılliyyet küstahlığını cezalandırır. Allah'ın cezalandırdığı birisi ise, imandan tam nasibini alamaz ve imanlıların yurdu Cennet'e giremez.

2. *Haddi tecavüz etme de sohbetten istifadeye mâni hususlardandır.* Ne var ki, haddi tecavüz, insanlara zulüm şeklinde olabileceği gibi, kendini has veliler şeklinde görme suretiyle de olabilir. Hatta bir adım daha ileri giderek kendisinde keşf ü keramet olmadığı veya ezvak ve mevâcidi bilmediği için, o velileri kendi seviyesine indirme şeklinde de tezahür edebilir. Yani “Onlar da benim gibi insanlardır. Onların sık sık bahsettikleri keşif, keramet, zevk... vs. şöyle şöyle de yorumlanabilecek türden şeylerdir.” diyerek bunların inkârına gitme de mahrumiyet sebebidir. Aslında böyle bir anlayış günümüzde, AIDS ölçüsünde tehlikeli bir hastalıktır. İmam Âzam'ı, Şah-ı Geylanî'yi, İmam Rabbanî'yi kendi seviyesine indiren bir insanın, onların füyûzât, yümün ve bereketlerinden istifade etmesi mümkün değildir.

kaide

Ayrıca bu düşünce, insanın yol almasına ve belli bir seviyeye ulaşmasına da mânidir. Zira böyle birinin önünde seviyeli örnek alınacak kutlu zatlar yoktur ki, onları yakalamak, onlara ulaşmak için gayret gösterebilirsin. Daha açık bir ifadeyle “İmam Âzam da kim? Bu dönemde olsaydı ben onu ikna ederdim.”⁷⁷ veya “İmam Rabbanî, Şah-ı Geylanî de kim oluyor ki?” zihniyetinde olan insanlarda gaye-i hayal olmadığı için, bunlarda zihinler benlik kesilir ve her şey enaniyet (ego) etrafında döner. Her şeyini kendi benliği etrafında örgüleyen bu tür insanlar, kendilerini aşamaz ve kendilerinden başka hiçbir şey göremezler. Artık isterseniz siz böyle bir insana, nefsinin altında kalıp ezilmiş “nefiszedede”, enaniyetinin öldürücü yumrukları altında kalmış “enaniyetzede” diyebilirsiniz.

⁷⁷ Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s.771 (Lemeât).

Bu tür insanların, bırakın şunun bunun sohbetinden istifade etmesini, Sultanlar Sultanı, İnsanlığın İftihar Tablosu Hz. Muhammed Mustafa'dan (sallallâhu aleyhi ve sellem) istifade etmesi bile düşünülemez. Hatta böylelerine, Cenâb-ı Hakk'ın envar-ı kudsiyesi bile açılmaz, muhالفarz açılrsa da, o bundan istifade edemez, hatta feyz-i akdeseye giden yol onun kalbine bağlansa dahi bir adım mesafe alamaz.

Şahika

Evet, “Herkesin istidadına vâbestedir âsâr-ı feyzi”; altın değerinde anonim bir sözdür bu. Herkesin âsâr-ı feyzen istifadesi, istidat ve kabiliyetine göredir.

Vecize

3. *İnhiraf da bu tür sohbetlerden istifadeyi engeller.* İnhiraf, kenardan, köşeden bakma, çevreyi miyop görme, bir şeye takılıp kalma, köhneleşmiş zihniyetinin ya da şartlı bakışının tesirinden kurtulamama demektir. Bediüzzaman'ın Mesnevî'sinde dediği gibi, tavus kuşu yumurtadan çıkıp, o elvan elvan göz kamaştırıcı hâliyle salınıp durmasına rağmen, miyop bakışlılar, bu güzelliği görmez de, bu kuş şu yumurtadan çıktı derler. Yani yumurtaya takılıp kalırlar.⁷⁸

Evet bu, çok ciddî bir inhiraf ve yanılmadır. İşte, İnsanlığın İftihar Tablosu'ndan (sallallâhu aleyhi ve sellem) gerek Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi muasırlarının, gerekse daha sonra gelenlerin istifade edememesinin en önemli sebebi bu olsa gerektir. O, bütün insanlığı nura boğacak bir mesajla gelmiş, bataklıkta çırpınan insanlığı hakikî mânâ ve mahiyetine uyar-mış, varlığın yüzüne bir nur çalmış ve o nurla bize onun gerçek yaratılış sebebini öğretmiş, geleceğin –inançsızların dediği gibi– karanlıklar içinde olmadığını anlatmış... ve daha yüzlerce, binlerce hakikati gönüllerimize duyurmuş; ama gel gör ki, onlar bu küllî hakikatleri hiçbir zaman görmemiş, görememişler; görememişler de, “Niye Velid b. Muğire, niye Urve b. Mesud değil de Ebû Talib'in yetimi?” demişler. “Niye çok kadınla evlendi?” vs.'ye takılıp kalmışlardır. Hâlbuki “Rabbinin

⁷⁸ Bediüzzaman, *Mesnevî-i Nuriye* s.76 (Hubab).

rahmetini onlar mı paylaşıyorlar. Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında Biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.”⁷⁹ âyetince peygamberlik taksimini yapan ve bunu Hz. Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) lütfeden Hz. Allah’tır (celle celâluhu).

Bediüzzaman da bu inhirafli bakışlardan nasibini almış zatlardandır. Ne var ki bunun zararı, Hz. Bediüzzaman’a değil, ona bakan ve bu gözle değerlendiren kişilere dokunmuştur. O bir okka balı arkadaşları ile aralarında eşit olarak paylaşan ve ardından “Onlar kendi hisselerine düşen balı civanmertlik duygusu ile, iki-üç günde yiyip bitirdiler. Ben ise hisseme düşeni bütün Ramazan-ı Şerif’te, birer kaşık da onlara vermek suretiyle kullandım. Hem ben hem onlar bal-sız kalmadı.”⁸⁰ diyen insan. O “Şu üstümdeki sakoyu (paltoyu), yedi sene evvel, eski olarak almıştım. Beş senedir elbise, çamaşır, pabuç, çorap için dört buçuk lira ile idare ettim. Bereket, iktisat ve rahmet-i ilâhiye bana kâfi geldi.”⁸¹ diyen insan. O, içinde üç-beş şehriyenin bulunduğu sözde şehriye çorbasının suyunu içerek karnını doyuran ve tanelerini aç karıncalara veren insan.⁸² Evet, “İktisatta bereket vardır. İsrâf ise bereketin kesilmesine sebeptir.”⁸³ diyerek bunu hayat düsturu olarak kabul eden insandır o.

O, böyle biri ama, bir gün miyop bakışlı bir gazete onun hakkında şunları yazıyor: “Bediüzzaman’ın evine yapılan baskın neticesinde, bir torbanın içinde birçok yumurta kabukları çıktı.” Eğer haber doğruysa, Bediüzzaman’ın tarz-ı telakkisine göre gayet normaldir bu. Kendisine yumurta veren

⁷⁹ Zuhurf sûresi, 43/32.

⁸⁰ Bediüzzaman, *Lem’alar* s.179 (On Dokuzuncu Lem’a, Beşinci Nokta).

⁸¹ Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.70 (On Altıncı Mektup).

⁸² Bediüzzaman, *Şuâlar* s.270 (On İkinci Şua).

⁸³ Bediüzzaman, *Lem’alar* s.174 (On Dokuzuncu Lem’a, Birinci Nükte).

tavuğa ve verdiği yumurtaya saygısı sebebiyle yapmıştır bunu. Rica ederim o öyle bir insan ki; *“Bana her gün yumurta veren tavuğun 5-6 aylık bir yavrusu vardı. Annesi yumurta-
dan kesilince, o yumurtlamaya başladı. Kış gününde beni yumurtasız bırakmadı. Öyle mübarek hayvanlardır bunlar...”*⁸⁴ der, tavuğa bile böyle bakar.

Ben hayatımda gerçekten mübarek olarak yaratılan insanların en mübareğine bile böyle yaklaşan az insan tanıdım. Ama, ona bakın ki, tavuklarını mübarek olarak nitelendiriyor. Ve yine o, *“Tavuğumun tüylerinden birini koparmaya gelse-
ler, bana bir ay hapis cezası verin, fakat tavuğumun tüyelerine dokunmayın!”* diyecek kadar incelerden ince bir zattır.

İşte böylesi vasıflarla serfiraz bu insan, ihtimal o yumurta kabuklarını bir yere gömmek için küçük bir torbanın içinde saklıyordu. Ama gelin görün ki, miyop bakış, çarpık düşünce meseleyi şöyle değerlendiriyor: *“Bu zâhiren yemiyor gi-
bi gözüküyor ama, bir okka balı olduğuna göre veya birçok yumurta kabuğu evinde çıktığına göre, demek ki bizi aldatıyor...”* Ve işte bu kabîl bir inhiraf ve küçük şeylere takılıp kalma, onların Bediüzzaman’dan ve eserlerinden istifade etmelerine mâni olmuştur.

Evet, bir kırık plak gibi duygu ve düşüncesi ile inhirafa açılmış insanların, İnsanlığın İftihar Tablosu’ndan (sallallâhu aleyhi ve sellem) istifade edemediği gibi, İmam Gazzâlî, İmam Rabbanî, Şah-ı Geylanî, Mevlâna Halid, Bediüzzaman... ve emsali şahsiyetlerden istifade etmeleri de imkânsızdır. Öyleyse bir insanın büyüklerden istifade edebilmesi ve anlatılanların onun kalb ve kafasında mâkes bulması için eğri büğrü duygulardan sıyrılması, şartlanmışlığı, kibiri, kendini beğenmişliği ve tecavüzün her çeşidini bırakması lâzımdır.

Bakınız Asr-ı Saadet’e, Ebû Cehil en azından Halid b. Velid kadar akıllı bir insandı. İkisi de Benî Mahzum oymağından ve

⁸⁴ Bediüzzaman, *Mektubat* s.70 (On Altıncı Mektup).

amca çocukları. Fakat biri kibrine, gururuna, inhirafına takılıp kalıyor ve bu surette kapının öbür tarafında kalarak esfel-i safilîne sukut ediyor. Diğeri ise tevazu ve mahviyetinin kanatlarında “evc-i kemal-i insaniyet”e çıkıyor, Raşid Halifeler arkasında yer alıyor ve a'lâ-yı illiyyîne yükseliyor.

Netice itibarıyla büyüklerin sohbetlerinden kâmil mânâda istifade, önce inanma, her türlü tecavüzden sakınma ve inhirafın her çeşidinden tecerrüt etmekle mümkündür.